

Till lärare och föräldrar

Om hur barn lär sig skriva och stava.

Återgivningen är gjord av Bo Sundblad utifrån ett avsnitt i Charles Reads bok "*Children's Creative Spelling*" (1986)

Lärare och föräldrar har nog samma mål på detta område: att uppmuntra utvecklingen av barnets skrivande inklusive deras stavning. En sådan uppmuntran kan utveckla kompetensen tidigare men det är inte syftet. Barnet ska inte tävla med sig själv eller med andra barn. Det primära för barnet är glädjen i att skriva och använda det som ett verktyg i lek och lärande av andra saker.

Att nå detta mål beror mer på lärarens attityder än på tekniker och material. Fundamentalt är insikten om att barns intresse för skrivande är lika naturligt som intresset för att skapa bilder.

Viktigt är också att de vuxna förebilderna (dvs föräldrar, förskollärare och lärare) tycker om att skriva. Om läraren är rädd för att barnet skall hamna i dåliga vanor (eller felinläringar) överförs detta till barnet.

Läraren måste lära sig att känna igen vissa karakteristika för utvecklingen, som att utvecklingen går stötvis. En månad gör barnet påtagliga framsteg och nästa månad händer ingenting. Även intresset kommer och går, barnet ägnar timmar åt skrivande och sedan kan det gå månader innan det gör något mer.

Det positiva med att attityderna spelar så stor roll är att *tillfälliga misstag från läraren inte kommer att på något allvarligt sätt hindra utvecklingen.*

Det negativa i attitydens betydelse är att en gynnsam miljö inte kan skapas från en katalog över inlärningsmaterial eller tvingas fram av en läroplan. Man kan inte låtsas eller påtvingas en positiv attityd till skrivande.

Om inte lärare verkligen tycker att skriva kan vara roligt, kommer barn, som är tillsammans med dem många timmar varje dag, att fånga upp vad de faktiskt känner och att med stor säkerhet tillägna sig och dela denna uppfattning.

Vad kan lärare göra mer än att ha en positiv attityd?

Grunden läggs tidigt; barns skrivande börjar med att de blir lästa för och att de ser vuxna skriva, t ex meddelanden, minneslappar mm.

Vidare kan läraren vara inriktad på att upptäcka "milstolpar".

1. De första krumelurerna i en rad.
2. De första bokstäverna (spegelvänt är lika normalt)
3. De första försöken att skriva det som sägs.
4. Den första kreativa stavningen.
5. Uppträdandet av försök till anpassning till konventionerna.
6. De första försöken att inte längre stava precis som det låter.
(att svenskan skulle vara ljudenligt stavad är en myt).

Glenda Bissex lade märke till hur hennes son ändrade sitt sätt att fråga, från hur man skulle stava ett visst ljud till att istället fråga hur ett visst ord stavades. (En mycket uppmärksam och betydelsefull undersökning, där hon noga följde sin sons läs- och skrivutveckling, är boken "GNYS AT WRK", 1980.)

Att lära sig att känna igen dessa "milstolpar" försäkrar läraren om att barnet utvecklas trots att stavningen fortfarande avviker kraftigt från normen (privat stavning).

Med denna uppmärksamhetsinriktning kan läraren inte låta bli att bli fascinerad och barnet kommer att känna den entusiasmen.

Lärarens roll är att underlätta snarare än att styra och diktera. Gerritz fann att eleverna aldrig överförde från övningsböckerna det de verkade ha lärt sig där, till sitt riktiga skrivande, dvs övningsböcker i stavning är bortkastad tid. Man lär sig att stava (skriva) genom att använda skrivet språk för att förmedla budskap.

Referenser

Bissex, G. L. (1980) *Gnys at Wrk. A Child Learns to Write and Read.*

Cambridge Mass.: Harvard University Press.

Read, C. (1986) *Children's Creative Spelling.* London: Routledge & Kegan Paul.

(Gerritz se referens hos Read)